

Pasvalio P. Vileišio vid. mokyklos
XII^b klasės mokinys
Mantas Mašalas

KARTU SU PASAKOTOJU

"Štai jau ir stogas virš galvos. Laikas prisėsti, truputį atsipūsti!" Tik šast ir išsprūdo iš galvos mintis. Išsprūdo ir nulėkė.

Žemai vanduo. Šiašiasi ir šėlsta bangos. Nematyti nei vandenyno pradžios, nei galo. Bet štai žemė, ilgai lauktoji žemė: pamažu imu regėti pažįstamus kelius, namus, dūmus, svajingai kylančius iš aukštų kaminų. Giliai atsidūstu: "Namai, gimtieji namai".

Nespėju dar atsigauti, giliai įkvėpti tyro oro, kai "anų valandų palaima aplankė mane": sąmonės gelmėse gimsta, jau berods, prabėgusios praeities vaizdai, jaučiu ankstesnę šilumą ir jaukumą, su kuriuo gimtinė sutinka mane. Ilgokai užsibuvau svetur. Dabar gi senomis akimis žvelgiu į dabartį: kaimas pasikeitęs, kiti žmonės, kitoks peizažas. Toli buvau, tačiau ryšys tarp manęs ir gimtinės neišnyko: mane domina įvykę pokyčiai, savotiškai žavi ir traukia senosios sodybos, žmonės.

Pirmas pasitikęs mane – lietus. Gaivus ir vėsus, bet vis dėlto lietus. Tačiau kai pašonėje sėdi senas pažįstamas, o širdis, dirginama prisiminimų, nesulaikomai plazda, tai nė motais.

Patyriau daug naujo. Pasidomėjau dar nespėjusiais išdilti iš atminties atsitikimais. Kažkiek iš smalsumo, kažkiek todėl, kad jaučiausi artimas šiems žmonėms, noriu juos suprasti, pasijusti dalele to, kuo galėjau būti.

Atrodo, dvasia didi, su visais sueina, visur spėja ir niekur neskuba. Bet būna kartais neramu, tave slegia, lyg dangus būtų nusileidęs, iš tavęs veržiasi karštis, ir kartu jauti, kad išorėje dar karščiau (Nors "drėgmė ir šaltis smėlkiasi per kaulus"). Norisi ištrūkti iš šios netvarkos. Tačiau kur? "Vieškelis tuščias ir sodžius kaip į būdynes suplaukęs", tavęs niekas nekvieta, tu niekam nereikalingas. O kas, jei...

"Visa žemė ir dangus kažin kaip nušvito. Ir saulė pasirodė iš debesų". Žiū, jau ir kaimynų apsupty. Nesvarbu, kad dirbi svarbų ir atsakingą darbą. Malonu: esi gerbiamas ir vertinamas.

Ateina kaimynas – vaišini, užsuki kur tave vaišina. Tai tapo kasdienybe kaip miegojimas: gėrė po pietų, gėrė po darbo, gėrė... šiaip sau, pasikalbėdami ar aptarinėdami. Kas nustatys

Kiek? Kas nubrėš ribą? Juk lietuvis lietuviui bičiulis. O kas geriau nei kvapnus alutis palaikys draugystę? "Juk žmogus ne kiaulė. Pasišnekėti reikia..." Bet pagalvojus: ir tas, ir anas gyvas ir juda, vienas valgo, kitas ėda, ir kai žmogus "pila" nė nemirktelėjęs, gali suabejoti. Pats plušai, kitiems vargo užkrovei, žadėjai, tavim pasitikėjo. Viskas perniek: nuplaukė, nubėgo kartu su puta. Ir alus nebemielas, ir gyventi nebesinori. Apgavo. O dar kaimynas, bičiuliu vadinasi. Nebežinai nei kuo pasitikėti, nė ką... Štai sapnavau sapną: "Laukas žvilgėjo geliančiai melsva šviesa". Staiga, "šūvio trenksmas sudraskė mišką". "Ir šūvį sekė riksmas". Atsibudau. Nebegalėjau sudėti bluosto. Ir pagalvok tu man: viso to kaltininkas - Beržinis. Dar vakar prie stiklinės tauškėjom. Žadėjau padėti, į talką ateiti. Va ir užmokestis, atlyginimas ar alga. Koks skirtumas - nemiela. Būčiau žinojęs, nė lašo nebūčiau ėmęs, nė vėlęsis į betiksles kalbas, kurios neilgai teliko kalbomis.

Liūdnas gyvenimas. Nemoku džiaugtis tuo, ką turiu, kas skirta likimo. Daug geriau sekasi valdyti mintis: ką nori, tą kuri, jei nori - griauti. Bet jos man paskutiniu laiku neduoda ramybės.

Ko žmogui reikia? Draugų? - jie ne visi tikri. Pinigų? - ne piniguose laimė. Tai ko gi ...galų gale?

Ritmingai aidi žingsniai. Drumstas vėjas kedena plaukus, šie šiaušiasi ir šnara lyg sausa žolė ar ražienos. Daugelį amžių čia pragulėjęs molis įkyriai veliasi apie kojas. Girdžiu įvairius paukščių balsus, migdanti beržų šnarėjimą. Metų metus aš vaikštau šiais laukais, ir tarp manęs ir gamtos atsirado kažkoks stebuklingas ryšys. Aš jaučiuosi jos dalimi, stengiuosi ją suprasti, užjausti; aplink viskas pažįstama iki paskutinio želmens, atrodo, girdžiu kiekvieną sunkų žemės atodūsi.

Daugel mylių nuėjau šiuo gražios kasdienybės keliu. Tačiau tai buvo kasdienybė. Visa mano esybė troško ^{ko nors} ~~kažko~~ naujo, nepatirto, norėjosi gyvenimo džiaugsmo, laimės. Aš, pilnas vilties vieną rytą iškeliavau ieškoti...

Pagalčiau radau, bet iškart netekau. Dabar supratau, kad tada pamečiau kelią dėl takelio, kad tikslas visada buvo pasiekiamas ranka, bet aš jo nemačiau, nepastebėjau. Kaip tik tai man neduoda ramybės: suvokiau, jos save ir savo laimę palikau praeityje ir niekad jos nebeturėsiu. Tiek laiko sugaišau, o dabar jis skaičiuoja paskutines man likusias sekundes, ir aš nieko negaliu

pakeisti. Nebent... Vienintelė užuovėja - svajonės, prisiminimai, sapnai: tik naktį nematydamas kelio netyčia gali pakilti į dąsas, bet vos tik pirmi saulės spinduliai nušviečia medžių viršūnes, vėl pasijunti ant žemės. Kaip...

- ...užsibuvai. Jau laikas. Paskubėk.